

การสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ในมิติสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา

ชุมชนวัดละหาร จังหวัดนนทบุรี

CREATING RECONCILIATION IN DIMENSION OF MULTICULTURAL SOCIETY : A CASE STUDY OF WAT LAHARN COMMUNITY OF NONTHABURI PROVINCE

สุรพล สุธะพรหม

Surapon Suyaprom

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,

Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

Corresponding author E-mail: sumalee31130@hotmail.com

Received 30 May 2023; Revised 26 July 2023; Accepted 29 July 2023

บทคัดย่อ

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์: ประเทศไทยมีชุมชนที่มีลักษณะความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมอยู่หลายชุมชน บางชุมชนมีการอยู่รวมกลุ่มของคนที่มีความหลากหลายทางมิติวัฒนธรรม ทางด้านชาติพันธุ์ เช่น ไทย ญวน จีน เขมร ลาว ความหลากหลายด้านภาษา ความหลากหลายทางศาสนาและความเชื่อความศรัทธา ถึงแม้ว่าจะมีความหลากหลายดังกล่าว แต่บางชุมชนก็สามารถพัฒนาไปสู่จุดร่วมกันได้เป็นอย่างดีนำมาซึ่งความปลอดภัยสมานฉันท์ในชุมชน ผู้วิจัยจึงศึกษาบริบทการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมท่ามกลางความเห็นที่แตกต่างกันในสังคมไทย ศึกษาการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ในมิติสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดละหาร จังหวัดนนทบุรี และนำเสนอการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย: ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้นับถือศาสนา 3 ศาสนา คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ โดยเลือกผู้นับถือศาสนาแต่ละศาสนามาให้ครบทุกศาสนา จำนวน 25 รูป/คน และสนทนากลุ่ม จำนวน 10 รูป/คน รวม 35 รูป/คน

ผลการวิจัย: พบว่า 1) บริบทการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมในสังคมไทยนั้น ยังไม่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งได้มากนัก เนื่องจากความขัดแย้งส่วนหนึ่งเกิดจากความเชื่อ ความคิดเห็นทางการเมือง 2) การสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ ประกอบด้วย 2.1) การสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักประกันทั้ง 5 ด้าน ตามศีล 5 ประกอบด้วย หลักประกันชีวิต (ปาณาติปาต) หลักประกันทรัพย์สิน (อทินนาทาน) หลักประกันครอบครัว (กาเมสุมิจฉาจาร) หลักประกันสังคม (มุสาวาท) และหลักประกันสุขภาพ (สุราเมรัยมัชปะมาทัฏฐาน) 2.2) การสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ตามหลักศาสนาคริสต์ จัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ส่งเสริมให้เข้าโบสถ์ ส่งเสริมการทำกิจกรรมจิตอาสา 2.3) การสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ตามหลักในศาสนาอิสลาม 3 หลัก คือ หลักศรัทธา หลักการปฏิบัติ หลักจริยธรรม 3) การสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม ประกอบด้วย การลดความขัดแย้งด้วยสันติวิธี การสื่อสารเพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกัน การสร้างเครื่องเตือนใจที่เป็นสัญลักษณ์แห่งความสูญเสีย การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลหรือองค์กร การผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบพหุนิยม การขจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำ

ความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา: การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ตามหลักในพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทและมหายาน โดยใช้หลักศีล 5 ซึ่งเป็นประกันทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ศีลข้อที่ 1 หลักประกันชีวิต ทุกคนอยู่ในโลกใบเดียวกัน ต้องช่วยเหลือกัน เมตตาปราณีต่อกัน ศีลข้อที่ 2 หลักประกันทรัพย์สิน ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมความสุจริต โปร่งใส ศีลข้อที่ 3 หลักประกันครอบครัว ส่งเสริมสถาบันครอบครัว จัดกิจกรรมการคุ้มครองสถาบันครอบครัว ศีลข้อที่ 4 หลักประกันสังคม การพูดความจริง มอบความจริงใจให้แก่กัน และกัน การสนับสนุนชุมชนเข้าร่วมประชุมประจำเดือน ศีลข้อที่ 5 หลักประกันสุขภาพ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมลด ละ เลิก อบายมุข และยาเสพติด กิจกรรมรณรงค์ต่อต้านสิ่งเสพติดให้โทษ

สรุป: การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมโดยการลดความขัดแย้งด้วยสันติวิธี การสร้างการสื่อสารเพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกัน การสร้างเครื่องเตือนใจที่เป็นสัญลักษณ์แห่งความสูญเสียอันเกิดจากความขัดแย้ง การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลหรือองค์กรที่แตกต่างกัน การผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบพหุนิยม และการขจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมทางสังคม

คำสำคัญ: การสร้างความปรองดองสมานฉันท์, สังคมพหุวัฒนธรรม, ชุมชนวัดละหาร, จังหวัดนนทบุรี

Abstract

Background and Objectives: Thailand comprises multicultural societies in many communities. Some communities contain various groups of people with diverse cultural dimensions in different diversity. For instance, ethnic diversity comprises Thai, Vietnamese, Chinese, Khaek, and Laos. Other diversity includes language diversity and religious and faith diversity. Despite the variety, some communities establish a consensus that leads to reconciliation in their community. The researcher, therefore, studies the context of building reconciliation in a multicultural society amidst dissension in Thai society, studies the creation of reconciliation in dimension of a multicultural society within a case study of Wat Laharn Community in Nonthaburi province, and presents the achievement of reconciliation in a multicultural society.

Methodology: The study employed a qualitative research method by collecting information from relevant documents and interviews with key informants. The key informants comprised followers from three religions: Buddhism, Islam, and Christianity. The researcher purposively selected all religious people from each mentioned religion. The total key informants consisted of thirty - five persons that included twenty - five persons from each religion, and ten persons for group discussion.

Main Results: The research findings indicated that: 1) The context of building reconciliation in a multicultural society in Thai society was still unable to solve an appropriate number of conflicts because part of some conflicts originated from beliefs and political opinions. 2) Building reconciliation in Thailand consisted of: 2.1) Building reconciliation according to Buddhist principles by using the five aspects of security was concerned with The Five Precepts, that consisted of life insurance (Pāṇātipātā), property security (Adinnādānā), family security (Kāmesumicchācārā), social security (Musāvāda), and health insurance (Surāmerayamajjapamādaṭṭhānā); 2.2) Creating reconciliation according to Christianity comprised organizing religious events, encouraging people to attend church, and promoting voluntary activities; 2.3) Creating reconciliation according to the three principles of Islam, comprised Faith, Practices, and Ethics. 3) Creation of reconciliation in a multicultural society

comprised mitigating conflicts with a peaceful settlement, communicating for mutual understanding, constructing a symbolic reminder of loss, encouraging harmony between individuals or organizations, compelling a pluralist political culture, and eliminating inequality.

Involvement to Buddhadhamma: The creation of reconciliation according to the principles of Theravada and Mahayana Buddhism by using The Five Precepts, which are all five aspects of insurance that consist of: The first precept, namely life insurance, implies that all individuals should sustain each other with compassion and empathy; The second precept, namely property insurance, implies that all individuals should support each other and encourage integrity and transparency; The third precept, namely family security, implies that all individuals should promote family institutions by organizing activities to protect the family institution; The fourth precept, namely social security, implies that all individuals should tell the truth, give each other sincerity, and support the community by attending monthly meetings; The fifth precept, namely health insurance, implies that all individuals should encourage activities to lessen, refrain, and give up entangling in ways of squandering wealth and illegal drugs and conduct campaigns against intoxicants.

Conclusions: Creating reconciliation in multicultural society by reducing conflict through peaceful settlements, established communication for mutual understanding, established a symbolic reminder of the loss caused by disputes, facilitated good relationships between different individuals or organizations, compelled for a pluralist political culture, eliminated inequality and established social justice.

Keywords: Creating Reconciliation, Multicultural Society, Wat Laharn Community, Nonthaburi Province

บทนำ

เนื่องจากสังคมไทยยังมีหลายพื้นที่ที่มีความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งสังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) เป็นสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความหลากหลาย มีความแตกต่างกันทางสังคมและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา ภาษา การแต่งกาย การเป็นอยู่ ฯลฯ เพราะแต่ละกลุ่มชนมีความเชื่อ ความศรัทธาในศาสนา และวัฒนธรรมที่แตกต่าง การที่จะทำให้แต่ละคนสามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนหรือสังคมเดียวกันด้วยการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกัน ไม่มีการเบียดเบียนกัน ไม่ทำร้ายกัน หรือไม่ละเมิดสิทธิของกันและกัน แต่ละกลุ่มชนสามารถประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ตามความเชื่อและศรัทธาของตนเองอย่างมีเสรีภาพ โดยไม่มีการกีดกัน ก้าวร้าว ล่วงละเมิด หรือก่อวุ่นวายซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างสันติ สงบ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยไม่มีปัญหาขัดแย้งหรือความรุนแรงระหว่างกัน จึงต้องมีการศึกษา วิเคราะห์ทำความเข้าใจกับความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งและรอบด้าน (Kanchanapan, 2008) การศึกษาวิเคราะห์สังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) เป็นการศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์ทำความเข้าใจในความหลากหลาย และความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้ได้องค์ความรู้หรือแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปกติสุข ภายใต้ความหลากหลาย หรือความแตกต่างทางภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ศาสนาและวิถีชีวิตบนพื้นฐานของการยอมรับสิทธิเสรีภาพ บทบาท และหน้าที่ของแต่ละคนในสังคมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยปราศจากอคติหรือความลำเอียงทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ผิวพรรณ วรณะ หรือเผ่าพันธุ์ (Kleesunthorn, 2009)

ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้กำหนดถึงการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสร้างประชาธิปไตย ชุมชน โดยสนับสนุนให้ประชาชนสามารถรวมกลุ่มและมีเวทีกลางเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและ

เพื่อปรึกษาหารือกิจการที่เป็นประเด็นสาธารณะ สามารถกำหนดเป้าหมายการพัฒนาบนฐานการมีข้อมูลและการใช้เหตุผลและสร้างข้อตกลงร่วมกันที่สามารถผูกพันและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและลดความขัดแย้งได้อันจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยระดับฐานรากและสร้างความสมานฉันท์ (Announcement on National Strategy (2018 - 2037), 2018) จากยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ให้นโยบายและแนวทางให้ทุกภาคส่วนในประเทศร่วมมือกันในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ทำให้ประชาชนมีความรักความสามัคคี ทั้งนี้มหาเถรสมาคมได้มีมติเห็นชอบให้คณะสงฆ์ทั่วราชอาณาจักรร่วมกับทางราชการ ดำเนินโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ ให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้บรรจุโครงการดังกล่าวให้เป็นโครงการต่อเนื่องของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560 - 2580) (The appointment of the committee to drive the reconciliation and reconciliation project using the principles of Buddhism. "Village keeping the 5 precepts", 2017)

อย่างไรก็ตามประเทศไทยมีชุมชนที่มีลักษณะความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมอยู่หลายชุมชน เช่น ชุมชนวัดละหาร ตาบลโสนลอย อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ถือเป็นหนึ่งในชุมชนที่มีการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและได้รับคัดเลือกเป็นหนึ่งในโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ชุมชนวัดละหารมีลักษณะทางสังคมใกล้ชิดกับสังคมพหุวัฒนธรรม (Plural society) เป็นชุมชนที่มีการอยู่รวมกลุ่มของคนที่มีความหลากหลายทางมิติวัฒนธรรม ทางด้านชาติพันธุ์ เช่น ไทย ญวน จีน แขก ลาว ความหลากหลายด้านภาษา ความหลากหลายทางศาสนาและความเชื่อ ความศรัทธา เช่น เถรวาท จินนิกาย คริสต์ อิสลาม รวมทั้งความเชื่อในเรื่องเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภูตผีปีศาจ หรือการแต่งกาย แม้จะมีความหลากหลายมาผสมกลมกลืนกัน แต่อาจจะไม่กลมกลืนกันสักทีเดียวเนื่องจากมีวัฒนธรรมการกิน การแต่งกาย และประเพณีของแต่ละศาสนา ซึ่งยังสามารถสังเกตเห็นได้ว่าสมาชิกของชุมชนนั้นมีชาติพันธุ์ใด (Phrakusirithampan & The working group to drive the 5 Precepts Village Project, Wat Laharn Community, 2019) ถึงแม้ว่าจะมีความหลากหลายดังกล่าว แต่ก็สามารถพัฒนาไปสู่จุดร่วมกันได้เป็นอย่างดีโดยมีวัดและโครงการต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับ “การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในมิติสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดละหาร จังหวัดนนทบุรี” เนื่องจากวัดละหารถูกกำหนดให้อยู่ในแผนยุทธศาสตร์โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ภายใต้การมีส่วนร่วมของวัด พระสงฆ์ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล หน่วยงานราชการและภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดรูปธรรมของการรักษาศีล 5 ในเชิงพัฒนา ให้ชุมชนวัดละหารเป็นชุมชนแห่งสันติสุขอย่างยั่งยืน พร้อมกันนี้คณะทำงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ชุมชนวัดละหาร ได้วิเคราะห์โครงการพร้อมทั้งได้เสนอแนวทางการพัฒนางาน ดังนี้ จุดเด่น คือ ความหลากหลายของกิจกรรมที่ส่งเสริมการดำเนินงานโครงการ จุดด้อย คือ การจัดทำฐานข้อมูลเชิงระบบในการดำเนินงาน อุปสรรค คือ ลักษณะทางกายภาพของชุมชนที่มีลักษณะสังคมเมือง โอกาส คือ การพัฒนาชุมชนเพื่อรองรับการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร มีสภาพสังคมพหุวัฒนธรรม โดยจะได้ศึกษาถึงความสำเร็จของการสร้างความปรองดองสมานฉันท์นั้นเกิดจากกระบวนการขับเคลื่อนอย่างไรของแต่ละศาสนา มีหลักธรรมอะไรบ้างที่ช่วยขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิภาพ จนนำไปสู่การสร้างหลักประกันทั้ง 4 คือ หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ และหลักความยุติธรรม การศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้ชุมชนที่มีลักษณะเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมได้นำข้อมูลไปปรับปรุงเพื่อการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ เป็นการนำนโยบายและแนวทางให้ทุกภาคส่วนในประเทศร่วมมือกันในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ทำให้ประชาชนมีความรักความสามัคคีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบริบทการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมท่ามกลางความเห็นที่ต่างกันในสังคมไทย ศึกษาการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ในมิติสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ชุมชนวัดละหาร จังหวัดนนทบุรี และนำเสนอการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท จำนวน 25 รูป/คน และสนทนากลุ่ม จำนวน 10 รูป/คน รวม 35 รูป/คน ดังนี้

1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างกรณีหลากหลาย เลือกผู้นับถือศาสนา 3 ศาสนา คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ เลือกผู้นับถือศาสนาแต่ละศาสนามาให้ครบทุกศาสนา โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าผู้ให้ข้อมูลของแต่ละศาสนาจะมีจำนวนน้อยหรือมากแต่เลือกให้ครบทุกศาสนาเพื่อให้ข้อสรุปที่ครอบคลุม และได้ทำการขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูป/คน ดังนี้ 1) พระสังฆาธิการที่ดูแลโครงการหมู่บ้านศีล 5 จำนวน 3 รูป 2) กลุ่มผู้แทนชาวพุทธเถรวาท จำนวน 3 รูป/คน 3) กลุ่มผู้แทนชาวพุทธมหายาน จำนวน 3 รูป/คน 4) กลุ่มผู้แทนชาวอิสลาม จำนวน 3 คน 5) กลุ่มผู้แทนชาวคริสต์ จำนวน 3 คน 6) นักวิชาการด้านสันติศึกษา จำนวน 5 รูป/คน 7) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 5 คน

1.2 ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยสมานฉันท์ทั้งผู้นำทางศาสนา นักวิชาการด้านสันติศึกษา นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 10 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจ CVI จำนวน 5 ท่าน และข้อคำถามมีค่าเท่ากับ 0.80 - 1.00 ทุกข้อคำถาม และให้กลุ่มเป้าหมายได้มีการตอบหรือให้ข้อมูลอย่างอิสระ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงจะได้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก 3 แหล่งที่มา ดังนี้

3.1 เอกสารและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ (Document and Other Related Source) เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าเอกสารและสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ของชุมชนที่ทำวิจัย ประกอบด้วย หนังสือ สิ่งพิมพ์ และสื่อต่าง ๆ ตามระบบอินเทอร์เน็ต

3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) ผู้วิจัยสามารถดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้ 1) ประสานงานเป็นการล่วงหน้าไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อเข้าสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลตามวัน เวลา และสถานที่ที่เหมาะสม 2) ขอหนังสือเชิญผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อสัมภาษณ์จากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 3) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นรายบุคคลโดยผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงและถ่ายภาพ เพื่อนำเทปเสียงที่บันทึกไว้มาถอดเทปประกอบการเขียนงานวิจัย โดยใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมงต่อรูป/คน 4) นำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาอธิบายและวิเคราะห์ตามลำดับที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

3.3 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยเมื่อผู้วิจัยได้อธิบายและวิเคราะห์จากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว ผู้วิจัยได้สรุปเป็นข้อค้นพบเบื้องต้นเพื่อนำเสนอเข้าสู่การสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยเชิญผู้สนทนากลุ่มเฉพาะเข้าประชุมพร้อมกัน เพื่อตรวจสอบว่า ผลการวิจัยครั้งนี้มีความถูกต้อง

เหมาะสม เป็นไปได้ และมีข้อควรศึกษาประเด็นใดเพิ่มเติม ซึ่งผู้วิจัยนำข้อสรุปจากผลการสนทนากลุ่มเฉพาะไปสรุปรวมผลการวิจัยที่ได้รับเบื้องต้นเป็นองค์ความรู้สืบไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ ผู้วิจัยกำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลตามเครื่องมือที่ใช้วิจัยครั้งนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการนำข้อมูลที่รับมาเรียบเรียงและจำแนกออกอย่างเป็นระบบ จากนั้นจึงนำมาตีความเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ ทำให้ได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ อย่างครบถ้วนและมีความสมบูรณ์ เพื่อตอบคำถามการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้แล้ว และการวิเคราะห์ข้อมูลเช่นนี้ นำมาสู่การเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับแนวคิดและทฤษฎีที่ตั้งไว้อีกด้วย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยเมื่อได้ผลการวิจัยที่เป็นข้อค้นพบเบื้องต้นแล้วจะนำมาสู่การวิเคราะห์ข้อมูลนี้จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องเพื่อยืนยันหรือปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ที่เป็นบทสรุปรวบยอดของการวิจัยที่ออกมาอย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่การเผยแพร่ต่อสาธารณะ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. บริบทการสร้างความปลอดภัยตามความมั่นคงในสังคมพหุวัฒนธรรมท่ามกลางความเห็นที่แตกต่างกันในสังคมไทย พบว่า ที่ผ่านมามีหลายหน่วยงานมีความพยายามสร้างความปลอดภัยตามความมั่นคงให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน แต่ผลที่ปรากฏชัด คือ ยังไม่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งของคนในสังคมได้มากนัก เนื่องจากความขัดแย้งส่วนหนึ่งเกิดจากความเชื่อ ความคิดทางการเมือง ปฏิเสธไม่ได้ว่าสังคมไทยมีกลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองหลัก ๆ อยู่ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอนุรักษนิยม ซึ่งมีแนวคิดทางการเมืองที่ส่งเสริมสถาบันทางสังคม ที่มีมาแต่เดิมในบริบทวัฒนธรรมและอารยธรรม แก่นศูนย์กลางของอนุรักษนิยมประกอบด้วยประเพณี สังคม สิ่งมีชีวิต ลำดับชั้น อำนาจและกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และกลุ่มเสรีนิยม ซึ่งมีแนวคิดทางการเมืองหรือมุมมองตั้งอยู่บนความคิดเสรีภาพและความเสมอภาค ดังนั้น บริบทการสร้างความปลอดภัยตามความมั่นคงในสังคมไทยยังต้องมีการดำเนินการต่อไป เพื่อให้เกิดความปลอดภัยขึ้นในสังคมไทยอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thanasathit (2013) ที่พบว่า สภาพพัฒนาการเมืองได้เน้นในเรื่องการสร้างฐานรากประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง การสร้างเสริมความปลอดภัยแห่งชาติที่สภาพพัฒนาการเมืองได้กระทำไปแล้วจะไม่สามารถเห็นผลได้อย่างชัดเจนในระยะเวลานานสั้น แม้จะยังมีได้ประสิทธิผลสำเร็จในการจัดการความขัดแย้งและเสริมสร้างความปลอดภัยแห่งชาติก็ตาม แต่ก็ยังคงมีความพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะทำให้ความแตกแยกนี้ลดลง สิ่งที่สภาพพัฒนาการเมือง พยายามทำ คือ ไม่ให้ทุกฝ่ายใช้ความรุนแรงทางการเมือง สภาพพัฒนาการเมืองจึงเป็นความคาดหวังที่จะทำให้การเมืองมีการผสมผสานกันระหว่างการเมืองที่ต้องมีระบบตัวแทน และการเมืองที่เป็นเรื่องของพลเมืองที่จะต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีวิถีประชาธิปไตย โดยเฉพาะกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง

2. การสร้างความปลอดภัยตามความมั่นคงในมิติสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดละหาร จังหวัดนนทบุรี โดยแบ่งตามหลักของแต่ละศาสนาทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ดังนี้ 1) การสร้างความปลอดภัยตามความมั่นคงตามหลักในศาสนาพุทธแบบเถรวาทและมหายาน ใช้หลักประกันทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วยศีลข้อที่ 1 หลักประกันชีวิต (ปาณาติปาต) ศีลข้อที่ 2 หลักประกันทรัพย์สิน (อทินนาทาน) ศีลข้อที่ 3 หลักประกันครอบครัว (กาเมสุมิฉฉาจาร) ศีลข้อที่ 4 หลักประกันสังคม (มุสาวาท) ศีลข้อที่ 5 หลักประกันสุขภาพ

(สุราเมรมย์ชปะมาทัญฐาน) 2) การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ตามหลักในศาสนาคริสต์ โดยการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ส่งเสริมให้เข้าโบสถ์ทำกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมการทำกิจกรรมจิตอาสาในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และพัฒนาชุมชน เพื่อเกิดความรักใคร่กลมเกลียวและความสามัคคีให้เกิดขึ้นได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับทางศาสนา ฝึกให้เป็นผู้ให้และช่วยเหลือสังคม 3) การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ตามหลักในศาสนาอิสลาม ใช้อยู่ 3 หลัก คือ 1) หลักศรัทธา คือ เชื่อในหลักศาสนา การรู้จักพระเจ้าจะทำให้เกิดสติปัญญา ตามคัมภีร์ อัลกุรอาน เมื่อมีความเชื่อสิ่งที่ตามมา คือ สติปัญญามีศรัทธา มีความเชื่อมั่น และปฏิบัติตาม 2) หลักการปฏิบัติ โดยปฏิบัติตามหลักศาสนาบัญญัติไว้ว่าเรา คือ มุสลิมโดยกำเนิด ละหมาด 5 เวลา บริจาคซะกาต (การบริจาคทาน) ถือศีลอดในเดือนรอมฎอน การไปประกอบพิธีฮัจญ์ที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย 3) หลักจริยธรรม ไม่ได้ขีดเส้นไว้แค่มุสลิมเท่านั้นแต่ยังรวมถึงทุกคนทุกศาสนา ส่งเสริมการมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ หรือหากเกิดภัยพิบัติก็จะไปช่วยเหลือกัน ทำแบบสบายใจเป็นกิจกรรมร่วมกันและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยเฉพาะเรื่องตกทุกข์ได้ยาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Kritsada Kittisophano & Phramaha Kamphon Khunngaro (2015) ที่พบว่า แนวทางการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่หนึ่ง จัดตั้งศูนย์อำนวยการกลาง และศูนย์อำนวยการความสะดวกระดับชุมชนที่มีประสิทธิภาพ เช่น มีวัสดุอุปกรณ์ในการบันทึกและจัดเก็บข้อมูล เป็นศูนย์ประสานงานและขับเคลื่อนโครงการ มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง กลยุทธ์ที่สอง จัดอบรมประชาชน สร้างความรู้ความเข้าใจในการรักษาศีล 5 รวมถึงสถานศึกษา หน่วยงานราชการ โรงงาน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง จัดทำเอกสาร แผ่นพับ และสื่อการสอนเพื่อเผยแพร่โครงการให้ทั่วถึงและขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Serichon Narissaro (2020) ที่พบว่า รูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสันติสุขตามหลักคำสอนของศาสนา (พุทธ คริสต์ อิสลาม) พบว่า ความสัมพันธ์อันดีของศาสนิก ทั้ง 3 ศาสนา อันตั้งอยู่บนฐานแห่งการรู้และเข้าใจชุมชนของตนเองอย่างแท้จริงจะเป็นพลังขับเคลื่อนอย่างมหาศาลให้ชุมชนได้พัฒนาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว หัวหน้าชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนสัมพันธ์เป็นเบื้องต้นก่อน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Yuthana Norachettho (2017) ได้ศึกษาวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย : กรณีศึกษาชุมชนชาวพุทธและมุสลิมในชุมชนวัดท่าการ้อง ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ประการแรกแนวทางการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและมุสลิม คือ เน้นความรัก ความเมตตาต่อกัน ความปรารถนาดีต่อกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน การมีกิจกรรมร่วมกัน การเจรจาพูดคุยกัน ประการที่สอง แนวทางการอยู่ร่วมกันส่วนหลักการของศาสนาอิสลาม คือ ศรัทธา และการปฏิบัติตามศรัทธา 5 ประการ

3. การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศไทย 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การลดความขัดแย้งด้วยสันติวิธี โดยการยึดหลักพรหมวิหาร 4 2) การสื่อสารเพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกัน โดยอาศัยวิธีการสื่อสารหลายรูปแบบ ทั้งการจัดกิจกรรมร่วมกัน การประชุมกัน การรับประทานอาหารร่วมกัน การทำกิจกรรมร่วมกันของแต่ละศาสนา 3) การสร้างเครื่องเตือนใจที่เป็นสัญลักษณ์แห่งความสูญเสียอันเกิดจากความขัดแย้ง 4) การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลหรือองค์กรที่แตกต่างกัน ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 5) การผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบพหุนิยม เปิดใจกว้างหาจุดร่วมกัน ยอมรับในความหลากหลายในวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม 6) การขจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางสังคม โดยชุมชนต้องร่วมแรงร่วมใจกันอย่างจริงจัง สร้างความเป็นธรรม สร้างความเสมอภาคกัน ส่งเสริมการให้ทาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ King Prajadhipok's Institute (2012) ที่พบว่า หัวใจสำคัญของการปรองดองนั้น มีอย่างน้อย 6 ประเด็น โดยแบ่งเป็นระยะสั้น 4 ประเด็น และระยะยาว 2 ประเด็น เพื่อป้องกันความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นจากความแตกต่างของมุมมองต่อประชาธิปไตย และ

เป็นการวางรากฐานของประเทศสู่อนาคตในระยะสั้น มีประเด็นที่สังคมควรต้องพิจารณาร่วมกัน คือ 1) การจัดการกับความจริงของเหตุการณ์รุนแรงที่นำมาซึ่งความสูญเสีย 2) การให้อภัยแก่การกระทำที่เกี่ยวข้องผ่านกระบวนการนิรโทษกรรมคดีที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมทางการเมือง 3) การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม 4) การกำหนดกติกาทางการเมืองร่วมกัน และในระยะยาวควรต้องพิจารณาร่วมกัน คือ 1) การออกแบบภาพอนาคตของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) การวางรากฐานของประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้ดัง Figure 1

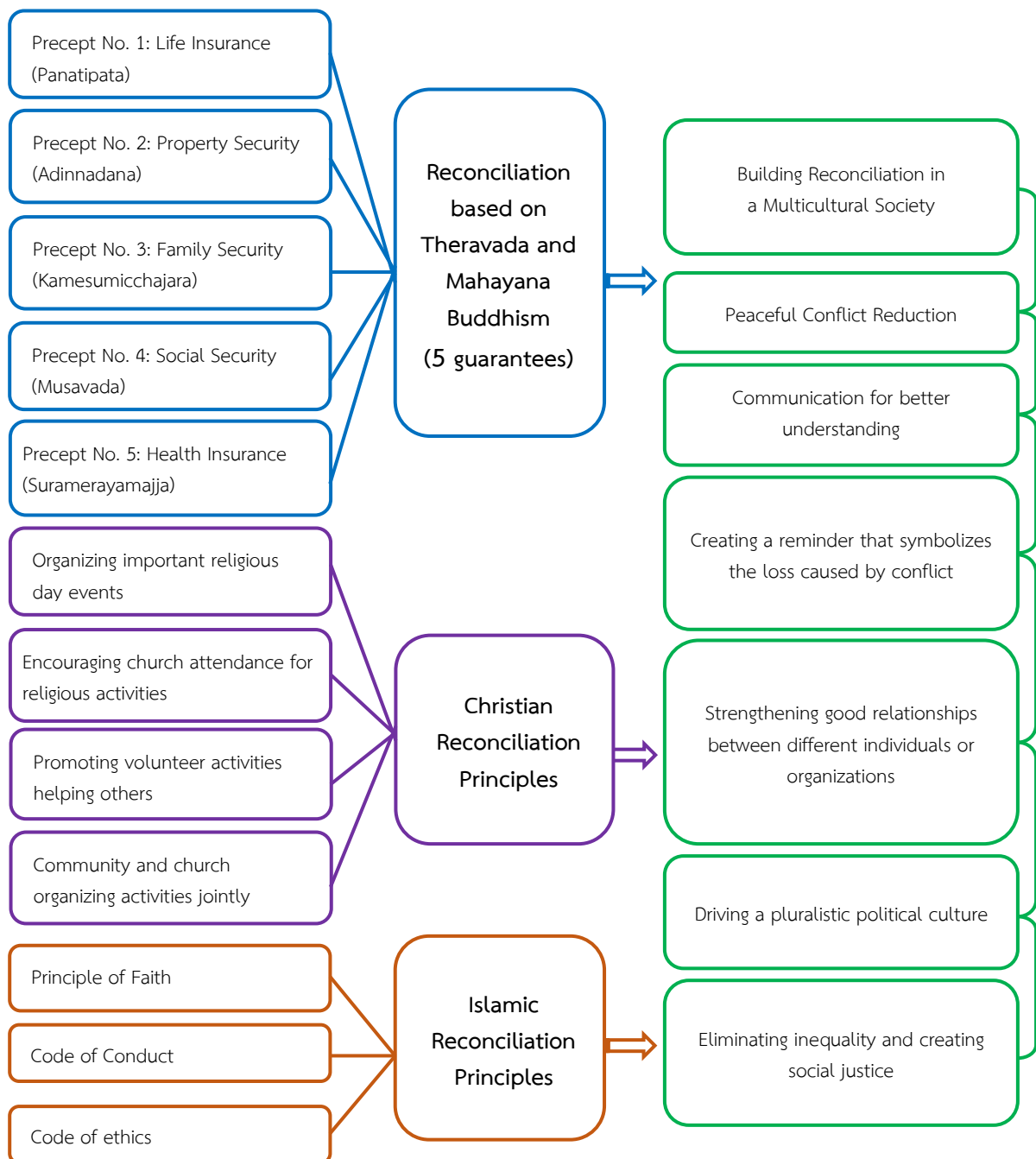


Figure 1 A diagram of the reconciliation building process in a multicultural society: A case study of Wat Laharn community in Nonthaburi Province.

จาก Figure 1 สามารถอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในมิติสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ชุมชนวัดละหาร จังหวัดนนทบุรี โดยแบ่งตามหลักของแต่ละศาสนาทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม

1.1 การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ตามหลักในศาสนาพุทธแบบเถรวาทและมหายาน ใช้หลักประกันทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ศีลข้อที่ 1 หลักประกันชีวิต (ปาณาติปาต) ศีลข้อที่ 2 หลักประกันทรัพย์สิน (อทินนาทาน) ศีลข้อที่ 3 หลักประกันครอบครัว (กาเมสุมิฉฉาจาร) ศีลข้อที่ 4 หลักประกันสังคม (มุสาวาท) ศีลข้อที่ 5 หลักประกันสุขภาพ (สุราเมรัยมัชชะมาทัฏฐาน)

1.2 การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ตามหลักในศาสนาคริสต์ โดยการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ส่งเสริมให้เข้าโบสถ์ทำกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมการทำกิจกรรมจิตอาสา ในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เพื่อเกิดความรักใคร่กลมเกลียวและความสามัคคีให้เกิดขึ้นได้ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับทางศาสนา ผูกให้เป็นผู้ให้และช่วยเหลือสังคม

1.3 การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ตามหลักในศาสนาอิสลาม 3 หลัก คือ 1) หลักศรัทธา คือ เชื่อในหลักศาสนา การรู้จักพระเจ้าจะทำให้เกิดสติปัญญา ตามคัมภีร์ อัลกุรอาน 2) หลักการปฏิบัติ โดยปฏิบัติตามหลักศาสนาปฏิญาณตนไว้ว่าเรา คือ มุสลิมโดยกำเนิด ละหมาด 5 เวลา บริจาคซะกาต (การบริจาคตาน) ถือศีลอดในเดือนรอมฎอน การไปประกอบพิธีฮัจญ์ 3) หลักจริยธรรม ไม่ได้ขีดเส้นไว้แค่มุสลิมเท่านั้นแต่ยังรวมถึงทุกคนทุกศาสนา

2. การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศไทย 6 ด้าน ประกอบด้วย

1) การลดความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ต้องอาศัยความเมตตากรุณาต่อกัน โดยเฉพาะการยึดหลักธรรมพรหมวิหาร 4 2) การสื่อสารเพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกัน โดยอาศัยวิธีการสื่อสารหลายรูปแบบ ทั้งการจัดกิจกรรมร่วมกัน การประชุมกัน การรับประทานอาหารร่วมกัน การทำกิจกรรมร่วมกันของแต่ละศาสนา 3) การสร้างเครื่องเตือนใจที่เป็นสัญลักษณ์แห่งความสูญเสียอันเกิดจากความขัดแย้ง ความขัดแย้งทำให้เกิดความสูญเสียทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ดังนั้น ควรมีเครื่องเตือนใจ ทั้งการสร้างอนุสรณ์สถาน และหรือการสร้างสัญลักษณ์เพื่อกระตุ้นเตือนถึงความสูญเสียเพื่อไม่ให้เกิดขึ้นอีกในอนาคต 4) การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลหรือองค์กรที่แตกต่างกัน ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ให้ความรักใคร่ปรองดอง จัดประชุมหารือ สัมมนา ร่วมกัน ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมร่วมกัน 5) การผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบพหุนิยม เปิดใจกว้างหาจุดร่วมกัน ยอมรับในความหลากหลายในวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม การให้เกียรติซึ่งกันและกัน สนับสนุนให้ทุกคนอยู่ร่วมกันแบบพหุนิยม 6) การขจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมทางสังคม โดยชุมชนต้องร่วมแรง ร่วมใจกันอย่างจริงจัง สร้างความเป็นธรรม สร้างความเท่าเทียม สร้างความเสมอภาคกัน ส่งเสริมการให้ทาน

สรุปและข้อเสนอแนะ

บริบทการสร้าง ความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมท่ามกลางความเห็นที่แตกต่างกันในสังคมไทย ที่ผ่านมามีหลายหน่วยงานมีความพยายามสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เช่น สถาปนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า สถาบันพระปกเกล้า สถาบันการศึกษา รวมถึงภาคเอกชนอื่น ๆ อีกจำนวนมาก แต่ผลที่ปรากฏชัด คือ ยังไม่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งของคนในสังคมได้มากนัก เนื่องจากความขัดแย้งส่วนหนึ่งเกิดจากความเชื่อ ความคิดทางการเมือง ปฏิเสธไม่ได้ว่าสังคมไทยมีกลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองหลัก ๆ อยู่ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอนุรักษนิยม ซึ่งมีแนวคิดทางการเมืองที่ส่งเสริมสถาบันทางสังคมที่มีมาแต่เดิมในบริบทวัฒนธรรมและอารยธรรมแก่นศูนย์กลางของอนุรักษนิยม ประกอบด้วย ประเพณี สังคม สิ่งมีชีวิต ลำดับชั้นอำนาจ และกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และกลุ่มเสรีนิยม ซึ่งมีแนวคิดทางการเมือง

หรือมุมมองซึ่งตั้งอยู่บนความคิดเสรีภาพและความเสมอภาค ดังนั้น บริบทการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ในสังคมไทยยังต้องมีการดำเนินการต่อไป เพื่อให้เกิดความปลอดภัยขึ้นในสังคมไทยอย่างแท้จริง ดังนั้น จากการวิจัยที่ได้จึงควรปฏิบัติดังนี้ 1) หน่วยงานภาครัฐควรสร้างความรู้ ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการสันติวิธี ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรง ต้องสร้างทัศนคติให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันด้วยสันติวิธี สร้างความเอื้ออาทรต่อกัน รู้จักให้อภัยกัน ความรุนแรงไม่ใช่ทางออกที่ดีของปัญหา ดังนั้น การแก้ปัญหาคือความขัดแย้งอย่างยั่งยืน คือ การใช้กระบวนการสันติวิธี 2) ประเทศไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ควรมีกระบวนการสร้างการสื่อสารเพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกัน อาจต้องใช้วิธีการสื่อสารหลายรูปแบบ ทั้งการจัดกิจกรรมร่วมกัน การประชุมกัน การรับประทานอาหารร่วมกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนของแต่ละศาสนา แต่ละแนวคิดโดยยึดหลักความเป็นเพื่อนมนุษย์เหมือนกัน 3) ภาครัฐควรผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบพหุนิยม ให้ทุกฝ่ายเปิดใจกว้างยอมรับวัฒนธรรมแบบอื่น ไม่ให้เกิดความระแวง หันมาทำงานร่วมกัน ยึดหลัก “รักษาคูหาญ สงวนจุดต่าง” และควรมีการวิจัยเพิ่มเติมแบบผสมวิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างความปลอดภัยของชนในชาติ ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการติดตามความก้าวหน้าของกิจกรรมเป็นระยะ และนำมาสรุปว่ากิจกรรมแต่ละกิจกรรมนั้นเสริมสร้างความปลอดภัยได้มากน้อยแค่ไหน

References

- Announcement on National Strategy (2018 - 2037). (2018). Royal Gazette, Volume 135, Part 82 Kor, (October 13).
- Kanchanapan, A. (2008). Multiculturalism in the context of social and cultural transition. [Unpublished Research report]. Chiang Mai University.
- King Prajadhipok's Institute. (2012). Research Report: Building national reconciliation. The Extraordinary Committee on Studying the Guidelines for National Reconciliation, the House of Representatives.
- Kleesunthorn, A. (2009). Multicultural Studies. (Multicultural Education). In The encyclopedia of the teaching profession in honor of His Majesty the King. Office of the Teachers Council of Thailand.
- Phrakru Sirithampan & The working group to drive the 5 Precepts Village Project, Wat Laharn Community. (2019). Performance Report of the Reconciliation Building Project using the principles of Buddhism "Village keeping the 5 precepts" (according to the 20-year national strategic plan), Nonthaburi Province. Wat Laharn Community.
- Phramaha Kritsada Kittisophano & Phramaha Kamphon Khunngaro. (2015). Reconciliation Building By Five Precepts Observing Village Project In Ayutthaya Province. Journal of MCU Social Science Review, 5(3),45-62.
- Phramaha Serichon Narissaro. (2020). The development of model villages of peace according to religious doctrines (Buddhism, Christianity, Islam). [Research Report Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University]. Buddhist Research Institute Mahachulalongkornrajavidyalaya University. <http://mcuir.mcu.ac.th:8080/jspui/handle/123456789/645>.
- Phramaha Yuthana Norachettho. (2017). An Analytical Study of the Coexistence Principles of Multicultural Society in Thailand: A Case Study of Buddhist and Muslim Communities in

Wat Thakarong Community, Ban Pom Subdistrict, Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. *Journal of MCU Buddhist Studies Review*, 1(1), 40-61.

Thanasathit, U. (2013). The Role of the Political Development Council and the Strengthening of National Harmony. [Research report financially supported by University of the Thai Chamber of Commerce]. University of the Thai Chamber of Commerce. https://searchlib.utcc.ac.th/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=246029&query_desc=an%3A153946.

The appointment of the committee to drive the reconciliation and reconciliation project using the principles of Buddhism. "Village keeping the 5 precepts". (2017). Resolution of the Sangha Supreme Council, No. 28/2017, resolution 676/2017.